STRESZCZENIE

Rozprawa doktorska podejmuje problem masterplanu jako przestrzennego interfejsu pomiędzy planowaniem przestrzennym, projektowaniem urbanistycznym i realizacją transformacji przestrzeni miejskiej. Punktem wyjścia jest obserwacja, że współczesne przekształcenia dużych obszarów miejskich są procesami wieloetapowymi, angażującymi wielu uczestników i różne instrumenty. W tych warunkach kluczowym problemem staje się zachowanie ciągłości decyzji urbanistycznej pomiędzy: rozpoznaniem uwarunkowań i aspiracji, strukturą przestrzenną, regulacją, projektami szczegółowymi, przygotowaniem realizacji oraz późniejszą aktualizacją.

Celem rozprawy jest określenie, w jaki sposób masterplan może stymulować i organizować przejścia pomiędzy kolejnymi poziomami decyzji oraz operacjonalizacją rozpoznanych mechanizmów w postaci Autorskiej Metody Masterplanu. Masterplan analizowany jest funkcjonalnie - jako rama prowadzenia długotrwałego procesu transformacji i zachowania przestrzennego sensu decyzji w czasie, a nie jako pojedynczy dokument przedstawiający docelową formę.

Badania łączą analizę literatury i historycznego rozwoju modeli masterplanowania, analizę współczesnej praktyki londyńskiej oraz studia przypadków. Analiza Londynu służy rozpoznaniu relacji pomiędzy strukturą przestrzenną, hierarchią dokumentów, etapowaniem, modelem zarządzania, odpowiedzialnością i instrumentami realizacyjnymi. Wyniki badań teoretycznych i empirycznych stanowią podstawę konstrukcji metody, której aplikację i ewaluację przeprowadzono w trzech rzeczywistych procesach polskiej praktyki projektowo-planistycznej: Słonecznej Dolinie II w Zabrzu, Górkach Czechowskich w Lublinie oraz na obszarze KWK „Wujek" w Katowicach.

Wyniki badań wskazują na rozwój masterplanu od projektowania docelowej formy, przez koordynowanie decyzji, do organizowania procesu transformacji. Jego operacyjność wiąże się z właściwym rozmieszczeniem decyzji pomiędzy etapami, skalami, instrumentami i podmiotami. Masterplan przejmuje wcześniejsze ustalenia strategiczne i eksperckie, przekształca je w strukturę przestrzenną, stabilizuje relacje istotne dla spójności całości oraz określa zakres decyzji, które mogą być rozwijane w kolejnych etapach jego wdrażania.

Autorska Metoda Masterplanu została zorganizowana w trzech współzależnych obszarach działania: selektywnej stabilizacji decyzji, translacji i kontrolowanym delegowaniu oraz realizacji, odpowiedzialności i aktualizacji. Metoda pozwala rozróżniać elementy wymagające trwałości od tych, które mogą podlegać adaptacji lub pozostać otwarte, a następnie określać dalszą drogę ustaleń, ich adresatów, właściwe instrumenty, warunki realizacji i zasady późniejszej kontroli. Jej ważnymi elementami są identyfikowalne Ustalenia Masterplanu, Rejestr Ustaleń Masterplanu, Nadrzędne Reguły Masterplanu oraz Poziom Gotowości Masterplanu.

Ewaluacja aplikacyjna wykazała trzy komplementarne sposoby działania masterplanu. Słoneczna Dolina II przedstawia przejście od struktury przestrzennej do opracowań branżowych, parcelacji i projektu regulacji. Górki Czechowskie dokumentują przepływ od projektu regulacji przez przestrzenny model skutków i ekspertyzę do korekty oraz formalnego przyjęcia prawnego dokumentu planistycznego. Przypadek KWK „Wujek" przedstawia przejście od problemu, wartości i pamięci miejsca do struktury organizującej przyszłe pole decyzji. Analizy potwierdzają znaczenie identyfikowalności decyzji i zachowania ich przestrzennego sensu podczas zmiany skali, języka, instrumentu oraz podmiotu odpowiedzialnego.

Głównym rezultatem rozprawy jest ujęcie masterplanu jako przestrzennego interfejsu organizującego ciągłość i kontrolowaną zmianę w czasie. Autorska Metoda Masterplanu przekłada tę zasadę na sposób prowadzenia decyzji, który łączy kreację przestrzenną z regulacją, przygotowaniem realizacji, wdrażaniem i adaptacją. W takim ujęciu masterplan staje się ramą transformacji, pozwalającą zachować ciągłość przestrzennej idei miejsca, a jednocześnie pozostawić przestrzeń dla jego dalszego rozwoju kreowanego przez wiele podmiotów projektowych I decyzyjnych.

Słowa kluczowe: masterplan, masterplanning, interfejs, planowanie przestrzenne, projektowanie urbanistyczne, ciągłość decyzji urbanistycznej, translacja, delegowanie, transformacja przestrzeni miejskiej, Metoda Masterplanu.